

Genetické predpoklady celostnej kompetentnosti?

K napísaniu krátkej úvahy o genetickom základe kompetentnosti ma vedie pozastavenie sa nad dvoma myšlienkami. Jednou z nich je tvrdenie, zjednodušene povedané, že základom kompetentnosti človeka sú jeho gény (A. Uherik: monografia Človek, jeho podstata, podoby, súvislosti). Druhou je konštatovanie, že "najväčším problémom Slovenska nie je korupcia, ale nekompetentnosť zodpovedných ľudí na všetkých úrovniach štátu, ktorá vedie k neschopnosti meniť štát k lepšiemu" (Hospodárske noviny, 26.-28. máj 2017). Autori sa zamýšľajú nad otázkou, ako dostať kompetentnosť do správy vecí verejných.

Ak vychádzame z tvrdení, že objekty na planéte Zem sú hmotné a nehmotné, ale aj živé a neživé, mnohých vedcov zaujíma otázka, kde a kedy začal "ľudský život" v živých objektoch, keď najskôr existovali len neživé objekty. Ľudský život sa v neživých objektoch vyvinul sám, alebo ho stvoril Boh. Mnohí vedci tvrdia, že to nevieme, ani sa to nikdy nedozvieme. Vedci dodnes hľadajú riešenia o podstate života a o tom ako vznikol a ako sa prenáša genetická informácia.

V našich odborných publikáciách sme sa zamerali aj na vymedzenie celostnej kompetentnosti človeka, subjektu práce. Dospeli sme k záverom, že je nevyhnutné rozlišovať tri piliere celostnej kompetentnosti: osobnostnú zrelosť (osobnostné vlastnosti), vedomostnú zdatnosť (odborné vedomosti) a praktickú zručnosť (aplikačné schopnosti), kde CK = OZ, VZ, PZ.

Rozvinutú celostnú kompetentnosť má len málo ľudských jedincov. Sú ľudia, ktorí majú vysokú úroveň odborných vedomostí, ale nedokážu ich v praktickom živote využiť. A ak áno, tak len pre seba. Majú nízku úroveň osobnostných vlastností. Jeden môj priateľ, bývalý rektor vysokej školy, mi tvrdil, že jeho otec nevedel čítať a písať, ale mal rozvinuté také praktické schopnosti, že si dokázal urobiť mláčačku.

Problémom je ako dostať ľudí s rozvinutou celostnou kompetentnosťou do spravovania štátnych inštitúcií a samospráv. Súčasným systémom volieb to asi nedosiahneme. Dnes sú už známe vedecké metódy ohodnocovania jednotlivých pilierov kompetentnosti, ale aj celostnej pracovnej kompetentnosti. Ochota na zmenu systému volieb, na využívanie vedeckých metód ohodnocovania celostnej kompetentnosti kandidátov vo voľbách, chýba aj na kľúčových politicko-mocenských postoch. Dôvody, prečo je tomu tak, sú všeobecne známe. V jednom zo skôr citovaných zdrojov autor tvrdí, že ak morálne princípy založené na osobnostných vlastnostiach nie sú človeku "geneticky dané", nedajú sa osvojiť výučbou a žiadnymi výzvami, či želaniami niekoho. Zmena osobnostných vlastností je založená na výchove. A to je iný vzdelávací proces ako výučba a štúdium, ktorými sa získavajú vedomosti. Tiež tréningom a výcvikom sa získavajú zručnosti využívať vedomosti v každodennom osobnom i pracovnom živote.

Ján Porvazník